

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

pro školní rok 2025/2026

**Základní škola Most, Obránců míru 2944
příspěvková organizace**

V Mostě dne 17. 9. 2025

Vypracovala: Mgr. Irena Fleissnerová

Schválení programu: Ing. Blažej Grznár

Realizace programu: září 2025 / červen 2026

Obsah:

1.	Základní údaje o škole.....	4
1.1.	Název organizace	4
1.2.	Sídlo školy.....	4
1.3.	Zřizovatel organizace	4
1.4.	Údaje o vedení škol.....	4
2.	Charakteristika školy	5
3.	Školní poradenské pracoviště (ŠPP):.....	6
3.1.	Tým ŠPP.....	6
3.2.	Činnosti školního poradenského pracoviště	7
4.	Minimální preventivní program	8
4.1.	Cíle programu.....	8
4.2.	Plánované akce na školní rok 2025–2026	9
4.3.	MPP - hlavní aktivity a odpovědnosti.....	10
4.4.	MPP – přehled podle ročníků.....	11
4.5.	MPP – spolupráce s institucemi	11
5.	Současný stav problematiky na škole	13
5.1.	Výskyt rizikového chování na škole.....	13
5.2.	Shrnutí aktivit školního preventivního plánu za školní rok 2024/2025	14
6.	Rizikové chování.....	16
6.1.	Šikana	16
6.2.	Kyberšikana	16
6.3.	Vandalismus	17
6.4.	Netolismus	17
6.5.	Extremismus, rasismus, antisemitismus, xenofobie	17
6.6.	Návykové látky	18
6.7.	Poruchy příjmu potravy	18
6.8.	Alkohol	18
6.9.	Homofobie	18
6.10.	CAN - dítě týrané, zneužívané, zanedbávané	19
6.11.	Záškoláctví.....	19

6.12.	Krádeže.....	20
6.13.	Nikotinové sáčky, tabákové výrobky.....	20
6.14.	Krizové situace spojené s násilím.....	20
6.15.	Sebepoškozování.....	21
6.16.	Rizikové sexuální chování.....	21
6.17.	Náboženská hnutí	21
6.18.	PAS	22
7.	Závěr.....	23

1. Základní údaje o škole

1.1. Název organizace

Základní škola, Most, Obránců míru 2944, příspěvková organizace

1.2. Sídlo školy

Most, Obránců míru 2944, 43401

IČO: 00830984

1.3. Zřizovatel organizace

Zřizovatelem školy je Statutární město Most

Sídlo zřizovatele: Radniční 1, 434 01 Most

1.4. Údaje o vedení škol

Ředitel školy: Ing. Blažej Grznár

reditel@11zsmost.cz

Zástupce ředitele školy pro 1. stupeň: Mgr. Daniela Emmerová

emmerova@11zsmost.cz

Zástupce ředitele školy pro 2. stupeň: Mgr. Sarah Hrazdírová

hrazdirova@11zsmost.cz

2. Charakteristika školy

Zřizovatelem Základní školy, Most, Obránců míru 2944 je Statutární město Most, které vykonává funkci zřizovatele pro všechny základní školy ve městě. Škola je zřízena jako příspěvková organizace, což jí umožňuje samostatné hospodaření s přidělenými prostředky a vlastní právní subjektivitu. Sídlo zřizovatele se nachází na adrese Radniční 1/2, 434 01 Most.

Naše škola se nachází v panelové sídlištní zástavbě nedaleko centra města Most. Jedná se o školu pavilonového typu, kterou tvoří šest samostatných budov a budova tělocvičny. Jednotlivé pavilony jsou propojeny komunikacemi s krytým polykarbonátovým zastřešením. Vyučování také probíhá ve školních dílnách, keramické dílně, cvičné kuchyňce, ve dvou počítačových učebnách. Ve škole jsou odborné učebny, žákovská knihovna. Velkou výhodou školy je rozlehlý areál s rekreačními plochami, vzrostlou zelení, zrekonstruovaným hřištěm s atletickou dráhou a řadou dalších sportovišť. V areálu se také nachází přírodní amfiteátr.

Usilujeme o to, aby naši žáci vyrůstali v prostředí, které podporuje estetické a ekologické hodnoty. V rámci vzdělávacích programů klademe důraz na rozvoj tvořivosti, fantazie, představivosti i sociálních dovedností. Estetickými aktivitami navazujeme již na projevy dětí v předškolním věku a od první třídy rozvíjíme jejich cit pro krásu a vnímavost k okolnímu světu.

Naším cílem je, aby vzdělávací proces probíhal v příznivém klimatu, založeném na důvěře a dobrých mezilidských vztazích. Tím vytváříme podmínky pro harmonickou výchovu a rozvoj osobnosti každého žáka.

3. Školní poradenské pracoviště (ŠPP):

Jeho fungování je legislativně upraveno Vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která stanovuje rozsah činností a odpovědnost jednotlivých členů poradenského týmu. Je zřízeno a provozováno na základě Zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) v platném znění.

Hlavním posláním je poskytovat bezplatné poradenské služby zaměřené na:

- poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření
- prevence školní neúspěšnosti
- kariérové poradenství
- podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí
- podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi
- intervence při aktuálních problémech třídních kolektivů
- předcházení všem formám rizikového chování
- vyhodnocování účinnosti preventivních programů
- metodická podpora pedagogům
- spolupráce s rodinami žáků
- spolupráce se školskými poradenskými zařízeními

Žáci, rodiče i pedagogové se mohou informovat o činnosti ŠPP prostřednictvím:

webových stránek školy

třídních učitelů a vedení školy

příímého kontaktu s odborníky ŠPP

3.1. Tým ŠPP

Role	Jméno
Školní metodik prevence	Mgr. Irena Fleissnerová
Ředitel školy	Ing. Blažej Grznár
Výchovný poradce – I. stupeň	Mgr. Zuzana Klatovská
Výchovný poradce – II. stupeň	Mgr. Petra Kastlová
Sociální pedagog	Barbora Prchalová
Zástupce vyššího stupně	Mgr. Sarah Hrazdírová
Zástupce nižšího stupně	Mgr. Daniela Emmerová

3.2. Činnosti školního poradenského pracoviště

Pozice	Hlavní činnosti
Školní metodik prevence	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba celoročního Minimálního preventivního programu (MPP) - spoluúčast na tvorbě výroční zprávy o činnosti školy - koordinace průběžného plnění MPP - organizace Dne prevence - koordinace adaptačních kurzů (6. ročníky) - spolupráce s orgány státní správy a odbornými pracovišti (PPP, Dyáda, MěP, K-Centrum aj.) - práce s třídními kolektivy, individuální pohovory s žáky - účast na výchovných komisích, jednání s rodiči - tvorba individuálního výchovného plánu (IVyP) - dotazníková šetření, hodnocení individuálních MPP - schránka důvěry, aplikace Nenech to být (NNTB) - vedení evidence učebních pomůcek, publikace informací na webu školy
Výchovný poradce	<ul style="list-style-type: none"> - řešení aktuálních problémů žáků - práce s žáky s výukovými problémy - spolupráce s poradenskými pracovišti (PPP, SVP) - spolupráce s pedagogy a vedením školy - zajištění doplnění osobních záznamů žáků se SVP - sledování účinnosti podpůrných opatření - metodická pomoc při sestavení IVP, PLPP - konzultace pro žáky, rodiče, učitele - katalogizace údajů žáků s PO - průběžné vyhodnocení plánů PO, IVP - kontrola platnosti podpůrných opatření - sledování legislativních změn a informování pedagogů
Sociální pedagog	<ul style="list-style-type: none"> - individuální poradenství pro žáky a rodiny v tíživé situaci - dlouhodobá péče o žáky se sociálním znevýhodněním - práce s rodinnou situací žáků, pedagogizace prostředí - sociálně právní poradenství ve škole i doma - konzultace pro pedagogy, účast na komisích a konferencích - koordinace žákovského parlamentu - realizace preventivních a intervenčních aktivit - krizová intervence - vyhledávání a diagnostika žáků ohrožených neúspěchem - depistáž ve spádové oblasti školy - vzdělávací a osvětová činnost pro pedagogy - spolupráce při řešení obtížných pedagogických situací - sledování trendů rizikového chování a adekvátní intervence

4. Minimální preventivní program

Vychází z Metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT21149/2016) a Metodického doporučení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28).

Náš ŠVP je založen na Platónově myšlence: "Výchova by se měla uskutečňovat skrze umění". Navazuje na dlouholetý školní projekt rozšířené výuky hudební a výtvarné výchovy, přičemž vedle tříd s tímto zaměřením fungují i třídy se standardním programem. Naším cílem je reagovat na současnou tendenci k přehnanému důrazu na pragmatismus a logiku, a tím chránit žáky před jednostranným zatěžováním levé mozkové hemisféry. Naopak se zaměříme na rozvoj hemisféry pravé, kde sídlí kreativita, cit, fantazie a představitivost, tedy vlastnosti, bez nichž se člověk v různých životních rolích jen těžko obejde. Program je rovněž založen na efektivním a činnostním učení.

4.1. Cíle programu

Kategorie	Cíle
Dlouhodobé	<ul style="list-style-type: none">• Vytvářet bezpečné a respektující školní klima.• Posilovat dovednosti pro zvládnání zátěže a odpovědné rozhodování.• Prohlubovat spolupráci s rodiči a institucemi (OSPOD, PČR, MěP, PPP, SVP, NNO).• Zavádět a udržovat preventivní opatření ve výuce i mimoškolních aktivitách.• Podporovat pedagogy ve vzdělávání a metodické podpoře.
Střednědobé	<ul style="list-style-type: none">• Realizovat programy na vztahy, šikany/kyberšikany a závislosti.• Zvyšovat žákovskou participaci a zapojení do projektů.• Zlepšit informovanost rodičů a nabídnout konzultace.• Průběžně vzdělávat pedagogy v prevenci a práci s kolektivy.• Zvýšit efektivitu komunikace vedení, TU a metodika prevence.
Krátkodobé	<ul style="list-style-type: none">• Zmapovat aktuální situaci ve škole (výskyt rizikového chování).• Zaměření letošního MPP – „SAMOSTATNOST = JÁ TO ZVLÁDNU“.• Upravit tematické plány; zařadit cíle do předmětů.• Zorganizovat besedy/workshopy pro všechny ročníky.• Zařazovat preventivní témata do třídnických hodin.• Podpora žáků s projevy rizikového chování (včasná spolupráce s rodiči a odborníky).• Vyhodnocovat účinnost aktivit; informovat sbor, žáky i rodiče.• Adaptační pobyt 6. ročníků; školní parlament; školní rádio a časopis.• Spolupráce s institucemi; propagace školy; projektové dny;

	olympiáda; Den prevence. • Rozvoj digitální gramotnosti; spolupráce s MŠ; sběrové akce; nastavení pravidel tříd.
--	---

4.2. Plánované akce na školní rok 2025–2026

Měsíc	Plánované akce	Poznámka / Financování
Září	Adaptační kurz pro žáky 6. ročníků Třídní pravidla Besedy s Městskou policií Plnění MPP v rámci tematických plánů	Financováno z výzvy 58 Posílení sociální stability v Ústeckém kraji – Podpora dobrého klimatu žáků ve škole (CZ.10.02.01/00/24_058/0000546)
Říjen	Soustředění pěveckého sboru Den stromů Veletrh Sokrates Besedy s Městskou policií Plnění MPP v rámci tematických plánů	Soustředění financováno z výzvy 58 Posílení sociální stability v Ústeckém kraji
Listopad	Halloween Besedy s Městskou policií Plnění MPP v rámci tematických plánů	—
Prosinec	Rozsvícení vánočního stromu Vánoční jarmark Vánoční koncert sborů Plnění MPP v rámci tematických plánů	—
Leden	Projekt Holocaust Finále pexeso	—

	Plnění MPP v rámci tematických plánů	
Únor	Lyžařský výcvik Plnění MPP v rámci tematických plánů	—
Duben	Výtvarné výstavy Vernisáž Plnění MPP v rámci tematických plánů	—
Květen	Retro dny Den prevence Plnění MPP v rámci tematických plánů	—
Červen	Týden čtení dětem Zahradní slavnost Celoškolní sportovní olympiáda Plnění MPP v rámci tematických plánů	—

4.3. MPP - hlavní aktivity a odpovědnosti

Aktivita	Odpovědnost
Systematické vzdělávání pedagogů (psycho-sociální dovednosti).	Vedení školy, zaměstnanci školy
Etická, právní a zdravotní výchova ve výuce.	Vyučující předmětů
Různé formy práce s jedinci a skupinami.	Všichni zaměstnanci školy
Mimoškolní aktivity a kroužky.	Vedoucí zájmových útvarů
Spolupráce s rodiči; osvěta.	Třídní učitelé
Monitoring klimatu školy a tříd; mapování rizik.	Metodik prevence + třídní učitelé
Poradenské služby; spolupráce s PPP/SPC.	Vedení školy, metodik prevence, VP, TU
Dohled a bezpečnostní režim v budově.	Všichni zaměstnanci školy
Režim vstupu a kontrola návštěv.	Všichni zaměstnanci školy
Uvolňování žáků dle pravidel.	Vyučující, třídní učitel

Pobyt žáků mimo vyučování jen pod dohledem.	Vyučující
Schránka důvěry; odkaz na NNTB na webu školy.	Škola

4.4. MPP – přehled podle ročníků

Ročník	Témata / rozvoj
1.–2. ročník	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravé sebevědomí; poznávání sebe; úcta a důvěra. • Komunikace a řešení konfliktů; umění říci „ne“. • Rodina, vztahy, volný čas; rozlišování dobrého a špatného.
3.–5. ročník	<ul style="list-style-type: none"> • Zdraví jako tělesná, duševní a sociální pohoda; identita. • Práce v kolektivu; zvládání stresu a selhání. • Co prospívá tělu; alkohol, cigarety, drogy. • Parta a přátelství; šikana vs. škádlení; bezpečí na internetu.
6.–7. ročník	<ul style="list-style-type: none"> • Důvěra a pravidla třídy; bezpečná skupina. • Včasné zachycení rizikového chování; obrana proti manipulaci. • Odpovědnost za rozhodnutí; zvládání náročných situací. • Škodlivost kouření a alkoholu; dopady na rodinu a jednotlivce.
8. ročník	<ul style="list-style-type: none"> • Vztahy ve vrstevnické komunitě; odpovědná rozhodnutí. • Efektivní komunikace; řešení zátěžových situací. • Odolnost vůči rizikům (alkohol, drogy, nikotin). • Modelové a projektové situace; společenské vztahy (rasismus apod.).
9. ročník	<ul style="list-style-type: none"> • Fixace dosažených dovedností. • Bezpečí v IT; kde hledat pomoc. • Trestní odpovědnost; nácvik modelových situací. • Besedy s PČR a MěP Most během roku.

4.5. MPP – spolupráce s institucemi

Instituce	Spolupráce
Policie ČR / Městská policie Most	Besedy, prevence, spolupráce v krizových situacích
PPP / SVP (Dyáda)	Diagnostika, intervence, poradenství
OSPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
Neziskové organizace	Programy primární prevence
Mateřské školy	Návaznost a přechody

Na škole pracuje Školská rada, kde jsou zástupci zřizovatele, pedagogického sboru a zástupci rodičů. Vedle Školské rady je vytvořen ze zástupců rodičů z jednotlivých tříd

poradní orgán třídních důvěrníků, který se schází dle potřeby několikrát během školního roku.

Současně spolupracuje se zdravotnickými institucemi, tzn. dětskou psychiatrickou ambulancí a dětskými lékaři. Velmi důležitá je spolupráce s magistrátem města – odborem péče o dítě, sociální prevence a zdravotnictví. V oblasti prevence je prospěšná úzká spolupráce s Policií ČR i Městskou policií. V obměně knižního fondu v nabídce naší školní knihovny spolupracujeme s Městskou knihovnou.

Škola se koncepčně věnuje udržování a rozvíjení kontaktů se zahraničními partnery. Mezinárodní spolupráce je zejména zaměřena na zvýšení motivace ve výuce cizích jazyků, na výměnu zkušeností v uměleckých činnostech školy – pěvecké sbory, výtvarné aktivity, na výměnu zkušeností v oblasti školství a v neposlední řadě poznávání kulturních tradic zemí EU. Dlouholeté partnerství udržujeme též v různých aktivitách s holandským Mepplem. Dle možností konkrétních v daném školním roce se žáci zapojují do projektů E-Twinningu, popř. dalších vyhlášených projektů (Comenius, Erasmus apod.)

5. Současný stav problematiky na škole

Jsme si vědomi toho, že žádná škola není imunní proti výskytu jakékoli formy rizikového chování.

I přes aktivní preventivní práci se ve školním prostředí vyskytují určité rizikové oblasti.

Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějším slabším, či jakýkoli jiný projev nežádoucího chování hned v počátku a účinně takové bezpráví, či chování zastavit.

5.1. Výskyt rizikového chování na škole

	1.+ 2. čtvrtletí		3.+ 4. čtvrtletí		Celkem
	I. stupeň	II. stupeň	I. stupeň	II. stupeň	
Agresivní chování	2	2	1	3	8
Vulgární vyjadřování	1	3	2		6
Porušování ŠŘ v souvislosti s rizikovými jevy	1	3	1	4	9
Nespolupracující chování	2	4	3	2	11
Skryté záškoláctví		1	3	3	7
Neomluvená absence	3	4	6	3	16
Problémy se začleněním do tř. kolektivu	2	1	1	2	6
Neplnění školních povinností	5	4	7	3	19
Nerespektování pokynů vyučujícího	1	5	5	4	15

Jiné: (krádež, používání mobilu.)		6		7	13
Celkem	17	33	29	31	110

5.2. Shrnutí aktivit školního preventivního plánu za školní rok 2024/2025

Ve školním roce 2024/2025 byl Minimální preventivní program zaměřen především na podporu duševního zdraví žáků, pozitivního klimatu školy a rozvoj mezigeneračních vztahů. Cílem všech aktivit bylo posilování sociálních vazeb mezi žáky, prevence rizikového chování a podpora wellbeingového přístupu k žákům i pedagogům.

Název aktivity	Cílová skupina	Cíl / Přínos
Adaptační kurzy pro 6. ročníky	6. ročníky	Uspadnění přechodu na 2. stupeň, stmelení kolektivů, rozvoj spolupráce
Protidrogový vlak – Revolution Train	8. ročníky	Prevence závislostí formou prožitkového programu
Projekt Holocaust – Síla lidskosti	8. a 9. ročníky	Rozvoj empatie, tolerance, historické povědomí
Spolupráce s Městskou policií	I. stupeň	Besedy o mezilidských vztazích, chování a komunikaci
Návštěvy domova pro seniory Harmonie	vybraní žáci, sbor Perlička	Rozvoj mezigeneračních vztahů, empatie, úcta k seniorům
Den zdraví	celá škola	Onkologická prevence, duševní zdraví, první pomoc
Wellbeingové projekty („Umíme říct děkuji“, „Zníme společně“)	II. stupeň	Podpora duševní pohody, sebedůvěry, spolupráce
Charitativní akce – Vánoční jarmark pro „Nové Háro“	celá škola	Podpora onkologicky nemocných dětí, solidarita
Školní časopis „Vykřičník“	redakční tým, žáci školy	Rozvoj komunikace, spolupráce, tvůrčí psaní
Školní rádio „R11“	žáci školy	Posílení školního klimatu, informovanost, prevence šikany
Dotazníkové šetření – Záškoláctví	II. stupeň	Zjištění vztahu žáků ke škole, učitelům a docházce
Den prevence – wellbeingový den	II. stupeň	Podpora duševního zdraví a spolupráce mezi žáky

Realizované aktivity přispěly k posílení vztahů mezi žáky a pedagogy, zlepšení atmosféry ve škole a podpoře duševní pohody žáků. U žáků se zvýšila informovanost o rizicích nevhodného chování a posílila se schopnost spolupráce, empatie a zodpovědnosti. Spolupráce s externími institucemi (PPP, MěP, Zdravotní ústav, Domov pro seniory) byla hodnocena jako přínosná a bude dále rozvíjena.

6. Rizikové chování

MŠMT (2010) se v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010 - 28 zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování.

MŠMT (2010) dále poukazuje na další činnosti školy v krizové intervenci a zajištění včasné pomoci v následujících případech:

Traumatické zážitky – domácí násilí, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování výchovy dítěte, experimentování s návykovými látkami, rizikové stravovací návyky vedoucí k poruchám příjmu potravy

6.1. Šikana

Šikana ve školním prostředí představuje závažný problém, který ohrožuje bezpečnost a pohodu žáků i učitelů, a narušuje tak vzdělávací proces. Její výskyt může vést k psychickým traumatům, zhoršení školních výsledků a narušeným mezilidským vztahům. Školy proto musejí být schopny šikaně předcházet, rozpoznávat ji a účinně řešit. Prevence a aktivní přístup ke snižování šikany prokazatelně zlepšují školní klima a snižují výskyt násilí (MŠMT, 2016). Je přílohou č. 6 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28. Šikana je specifický typ agresivního chování, při kterém jeden nebo více žáků úmyslně působí fyzickou, emocionální nebo sociální újmu jinému žákovi. Takové jednání je charakterizováno nepoměrem sil a často je skryté, úmyslné a opakované (MŠMT, 2016). Kolář (2011) popisuje vývoj šikany od počátečního ostrakismu, kdy oběť zažívá odmítnutí a pomluvy, přes fáze, kdy agrese sílí a vzniká skupina agresorů, až po totalitní stádium, kdy se násilí stává nepsanou normou celé třídy. V této pokročilé fázi šikana může přerůst do struktur školy, což je obzvláště nebezpečné, pokud hlavní aktéři mají dobré postavení ve třídní hierarchii.

6.2. Kyberšikana

Kyberšikana představuje moderní formu agrese využívající informační a komunikační technologie, jako jsou počítače, mobilní telefony a tablety. Tento typ šikany se může týkat jednotlivce nebo skupiny a často se šíří prostřednictvím různých online kanálů, což umožňuje agresorům opakované útoky. Příloha č. 7 Metodického doporučení k prevenci rizikového chování definuje kyberšikanu jako úmyslnou nebo někdy i nezáměrně vzniklou činnost, která může oběť vážně ohrozit. Oproti jednorázovým incidentům, označovaným jako on-line obtěžování, kyberšikana vyžaduje opakované a dlouhodobé působení,

příčemž oběť často nemá možnosti se bránit kvůli mocenské nerovnováze mezi útočníkem a napadeným.

6.3. Vandalismus

Vandalismus ve školním prostředí nejenže poškozují hmotné hodnoty, ale také narušuje klima a vztahy mezi žáky, což zajišťuje atmosféru a bezpečnost ve škole. Různí autoři a odborníci přistupují k definici vandalismu různými způsoby, přičemž se shodují na jeho neospravedlivosti a škodlivých dopadech na společnost. Podle Hartla a Hartlové (2015) lze vandalismus charakterizovat jako destruktivní jednání, které ničí kulturní hodnoty a je často spojeno s potřebou provokace či protestu. Může být reakce na různé, například jako spontánní chování po sportovních utkáních nebo jako akt msty či situace nesnášenlivosti. Sochůrek (2001) popisuje vandalismus jako rizikové chování, které spočívá v nelogickém a bezdůvodném ničení veřejných hodnot, přičemž pachatelé konají pouze pro radost z ničení. V příloze č. 10 Metodického doporučení (č.j. 21291/2010-28) autoři Mgr. Jarmila Kaplanová a Mgr. Zdeňka Procházková označují vandalismus za škodlivé jednání, které jde proti společenským normám. Vandalismus zahrnuje úmyslné poškozování či ničení majetku, přičemž pachatelé nemají žádný racionální důvod nebo motiv, kromě touhy po odreagování nebo zábavě, často pod vlivem alkoholu či drog. K tomuto jednání dochází často mezi vrstevníky, zejména se objevuje, a bývá spojováno s dospíváním, kdy mít podobu skupinového protestu nebo snahy upoutat pozornost. Škola je prostředím, kde se vandalismus projevuje poškozením zejména ničením majetku, například nábytku, učebních pomůcek nebo oblečení spolužáků. Typickými příklady jsou prokopnuté dveře, ulomené části vybavení nebo sprejství na zdech a nábytku. Sprejství je někdy vnímáno jako způsob sebevyjádření, avšak i přes to je společensky nepřijatelný a často nelegální.

6.4. Netolismus

Netolismus, jak jej definuje Kopecký (2011), představuje formu závislostního chování zaměřeného na virtuální aktivity, nazývané též „virtuální drogy“. Mezi aktivity patří zejména hraní počítačových her, tyto využívání internetových služeb, komunikace přes chaty, trávení času na sociálních sítích či sledování online videí. Na rozdíl od fyzické závislosti, která se rozvíjí při užívání psychoaktivních látek, se netolismus vyznačuje především psychickou závislostí. Téma netolismu je podrobně rozpracováno v Příloze č. 15 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28). Je stále častějším problémem mezi dětmi a dospívajícími, kdy dochází k narušení jejich běžného fungování v důsledku nadměrného trávení volného času ve virtuálním světě.

6.5. Extremismus, rasismus, antisemitismus, xenofobie

Příloha č. 9 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28) poskytuje jasné definice těchto pojmů a upozorňuje na možné projevy, které je důležité včas rozpoznat a předcházet jim, protože mohou mít vážné dopady na klima školy i celkovou bezpečnost žáků. Extremismus zahrnuje vědomé jednání podporující politické, náboženské či etnické ideologie, které podkopávají základy demokratického státu. U žáků se projevuje spíše dílčími postoji nebo povrchními projevy

podpory, které obvykle nejsou pevně ukotveny v ideologii. Rasismus se projevuje přisuzováním negativních schopností či vlastností osobám na základě biologického nebo etnického původu, což může vést k diskriminačnímu a často i poškozujícímu chování. Xenofobie, jak popisuje Fredrickson (2003), vychází z obav vůči odlišnostem a zaměřuje se na vše, co je považováno za cizí. Tento jev může být předstupněm rasismu, ale liší se v tom, že jedinec vystavený xenofobii může své postavení změnit, například přizpůsobením se většinové kultuře. Antisemitismus pak označuje jednání zaměřené proti židovským osobám nebo symbolům, přičemž jeho kořeny tkví v přisuzování negativních charakteristik na základě subjektivních představ o židovství. Danics (2008) zdůrazňuje charakteristické rysy extremistického myšlení, jako je dogmatismus, nesnášenlivost vůči odlišným názorům, a sklon k manipulaci a konfrontaci se státními autoritami. Tyto projevy jsou často doprovázeny snahou vyhrotit společenské problémy a šířením konspiračních teorií. Oproti tomu Fredricksonův výklad xenofobie a rasismu ukazuje na významné rozdíly mezi těmito fenomény, zejména ve vnímání možnosti změny a následcích, které mohou mít pro zasažené skupiny.

6.6. Návykové látky

Návykové látky představují jednu z nejzávažnějších forem rizikového chování. Téma návykových látek je detailně rozpracováno v příloze č. 1 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28). Státní zdravotní ústav (2021) dělí návykové látky do různých skupin na základě několika kritérií. Podle původu lze látky klasifikovat jako syntetické nebo přírodní. Dále lze rozlišovat na legální a nelegální na základě právního rámce dané země. Posledním kritériem je účinek na lidskou psychiku: látky mohou být tlumivé, stimulační nebo halucinogenní. Tato rozdělení pomáhají lépe pochopit různé účinky návykových látek a jejich rizika.

6.7. Poruchy příjmu potravy

Jsou přílohou č. 3 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28, kde jsou popsány nejčastější diagnózy, jako je mentální anorexie, bulimie a psychogenní přejídání. Jedná se o komplexní poruchy, které ovlivňují nejen fyzický, ale také psychický a sociální život jednotlivce.

6.8. Alkohol

Alkohol je přílohou č. 4 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28. Školní preventivní programy věnují problematice alkoholu zvláštní pozornost, přičemž kladou důraz na zvyšování informovanosti o jeho účincích, zdravotních rizicích a právních důsledcích. Přestože je alkohol společensky přijatelný, jeho konzumace u nezletilých nese vážné důsledky.

6.9. Homofobie

Příloha č. 7 Metodického doporučení (2010) charakterizuje homofobii jako soubor postojů a chování, které vyjadřují nepřátelství vůči osobám s menšinovou sexuální

orientací nebo odlišnou pohlavní identitou, případně těm, kteří se vymykají tradičním genderovým normám. V užším pojetí se homofobie zaměřuje výhradně na negativní reakce vůči homosexuálním osobám. V souvislosti s bisexuálními 30 nebo transsexuálními osobami se někdy používají specifické termíny jako bifobie a transfobie, přestože nejsou v češtině příliš běžné. Tyto jevy mají podobné příčiny a projevy. Homofobní postoje úzce souvisejí s dalšími riziky, jako je šikana a extremismus, a mohou vést k šikaně namířené nejen proti lidem s menšinovou orientací, ale i proti těm, kdo neodpovídají genderovým stereotypům. Výzkumy navíc naznačují, že homofobně motivovaná šikana zasahuje i heterosexuály, kteří nesplňují očekávání svých vrstevníků o „správném“ vzhledu a chování.

6.10. CAN - dítě týrané, zneužívané, zanedbávané

Je přílohou č. 5 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28. Dunovský a kolektiv (1995) definují syndrom CAN jako komplex příznaků, které negativně ovlivňují fyzický, duševní a společenský stav dítěte a často jsou důsledkem vědomého či nevědomého ubližování ze strany blízkých osob, nejčastěji rodičů nebo jiných pečovatелů. Takové jednání může vést až k fatálním následkům. Matoušek (2005) dále uvádí, že tento syndrom zahrnuje čtyři základní formy špatného zacházení: zanedbávání, emoční týrání, tělesné týrání a sexuální zneužívání. Přitom se různé typy špatného zacházení často prolínají, například emoční týrání bývá přítomno u většiny dětí, které zažívají jiné formy špatného zacházení.

6.11. Záškoláctví

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT, 2024) definuje záškoláctví jako opakovanou neomluvenou nepřítomnost žáka ve škole, která často vzniká z jeho vlastního rozhodnutí nebo z rozhodnutí jeho zákonných zástupců. Tato nepřítomnost může zahrnovat celý vyučovací den, určité hodiny, nebo konkrétní předměty, kterým se žák snaží vyhnout. Záškoláctví bývá často provázáno s dalšími formami rizikového chování, což může negativně ovlivnit jak psychický, tak sociální vývoj jedince. Záškoláctví lze rozdělit na několik typů. MŠMT (2024) rozlišuje záškoláctví právě, kdy žák nechodí do školy bez vědomí rodičů, kteří se domnívají, že se vyučuje. Oproti tomu záškoláctví skryté probíhá se souhlasem rodičů, kteří omlouvají žákovu absenci často z různých důvodů, včetně předstíraných zdravotních problémů. Zvláštní pozornost si vyžaduje záškoláctví interní, kdy žák fyzicky odejde ze školy během vyučování. Impulzivní záškoláctví je neplánované a představuje okamžitou reakci na stresovou nebo nepříjemnou situaci, zatímco plánované záškoláctví je cílené a předem připravené, aby se žák vyhnul stresujícím momentům ve škole. Marie Vágnerová a kol. (1988) vnímají záškoláctví jako únikovou reakci na neuspokojivé školní prostředí. Záškoláctví často souvisí s neschopností žáka zvládnout nároky školy, což může vést až k odporu ke vzdělávání. Vágnerová popisuje tento jev jako chování únikového typu, kdy dítě touží uniknout nepříjemnostem, kterým ve škole čelí. Takové jednání může být navíc spojeno s dalšími problémy, jako jsou útky, nebo toulání, což představuje širší spektrum emocionálních a behaviorálních potíží.

6.12. Krádeže

Podle Přílohy č. 12 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28) se krádež definuje jako jednání, při kterém si osoba přivlastní cizí věc a využívá ji, nebo si ji ponechá bez vědomí či souhlasu vlastníka. Takové chování, i když se může zdát drobné a nenápadné, má své místo v každé vzdělávací instituci, a to na všech stupních vzdělávací soustavy. Je však třeba přihlídnout k různorodým důvodům, které ke krádežím vedou, aby bylo možné efektivně předcházet, a řešit tento problém.

6.13. Nikotinové sáčky, tabákové výrobky

V příloze č. 13 k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování rozlišují několik typů těchto výrobků, přičemž každý z nich nese svá specifická rizika. Mezi nejrozšířenější patří cigarety, ať už průmyslově vyráběné nebo ručně balené. Kouření cigaret zahrnuje proces vdechování kouře do plic, přičemž cigarety jsou k dispozici v mnoha variantách, například s filtrem, bez filtru, slim nebo s různými příchutěmi. Dále jsou zde doutníky, které se od cigaret liší tím, že kouř je vdechován pouze do úst, a dýmky, jež také nevyžadují vdechování kouře do plic. Vodní dýmky fungují na principu filtrování kouře přes vodu, což však nezmírňuje škodlivost, ale naopak ji může zvýšit. Bezdýmné tabákové produkty zahrnují šňupací tabák, který je vdechován nosními dírkami, a žvýkací tabák, kdy se listy žvýkají v ústech. Porcovaný tabák, známý jako snus, se používá mezi ret a dásně, přičemž uvolňuje nikotin přímo do organismu. Elektronické cigarety představují zařízení, která zahřívají speciální tekutinu a vytváří aerosol. Tento způsob inhalace bývá za méně škodlivý než klasické cigarety, nicméně i zde se objevují rizika, včetně přítomnosti těžkých kovů a dalších toxických látek. Zahřívání tabáku je nová forma produktu, která funguje na principu zahřívání tabáku bez spalování. Výsledný aerosol obsahuje méně škodlivých látek než tradiční kouř, avšak nikotinové náplně zůstávají rizikovým faktorem pro vznik závislosti. Nikotinové sáčky, které neobsahují žádný tabák, jsou naplněny celulózovým práškem obohaceným o nikotin a příchutě. Jejich užívání spočívá v extrémně vysokém obsahu nikotinu, což může vést k vážným zdravotním problémům, zejména u mladistvých, včetně závislosti a poškození ústní dutiny.

6.14. Krizové situace spojené s násilím

Příloha č. 14 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28) popisuje krizové situace spojené s násilím ve školním prostředí, které představují závažné rizikové chování, které může být vyvoláno buď událostmi přicházejícími zevnitř, nebo z vnitřní školy: 1. Vnitřní prostředí zahrnuje situaci, kdy se žáci nebo pedagogové učí k neadekvátnímu řešení konfliktů. Mezi tyto projevy patří šikana, kyberšikana, vandalismus nebo dokonce útoky na školu například. Takové jednání může eskalovat do násilných činů a narušit bezpečnost všech ve škole (viz Přílohy Metodického doporučení). 2. Vnější prostředí zahrnuje násilí ze strany osob, které se nacházejí mimo školní komunitu. Může se jednat o rodiče žáků, kteří neadekvátně reagují na vzniklé konflikty, nebo o osoby, které proniknou do prostoru školy s úmyslem škodit. Takové situace představují přímé ohrožení pro žáky, učitele i další zaměstnance školy, a to jak

fyzické, tak psychologické. Tyto krizové situace vyžadují efektivní krizovou intervenci a jasnou strategii pro minimalizaci jejich dopadů na školní prostředí a zajištění bezpečnosti všech zúčastněných.

6.15. Sebepoškozování

Sebepoškozování je téma, které se v posledních letech dostává do popředí zájmu odborníků, zejména v souvislosti s dospívající mládeží. Tento jev se nejčastěji vyskytuje během adolescence a je spojován s hlubšími psychickými problémy, které vyžadují uvolnění psychického napětí či jako reakce na nepřekonatelné a stresové situace. Autoři Slavomil Fischer a Jiří Škoda (2014) upozorňují, že sebepoškozování není primárně motivováno úmyslem zemřít, ale jedná se o formu chování, která platí pouze pro fyzické poškození těla. Významně se vyskytuje zejména u dospívajících dívek a může být ovlivněno sociálními faktory, jako je touha zvýšit pozornost nebo upozornit na své problémy. Fischer a Škoda (2014) popisují sebepoškozování jako vědomé autoagresivní chování bez sebevražedného úmyslu, které se projevuje zejména v období dospívání. Důvody k tomuto chování mohou zahrnovat jak emocionální úlevu, tak i snahu získat pozornost okolí. Podobně MUDr. Andrea Platznerová vysvětluje sebepoškozování v Příloze č. 15 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28) jako komplexní a maladaptivní odpověď na stres či nevladatelné emoce. I když to může vypadat jako pokus o sebevraždu, cílem obvykle není smrt, i když riziko sebevražedných pokusů je v této skupině mnohonásobně vyšší. Sebepoškozování tedy nelze zaměňovat za kulturně přijímané praktiky, jako jsou piercing nebo tetování, které mají jiné motivy a účely, například dekorativní nebo rituální. Tyto činnosti nejsou vnímány jako patologické, protože nevyjadřují maladaptivní reakce na psychické problémy.

6.16. Rizikové sexuální chování

Mezi rizikové sexuální chování patří například zahájení sexuálního života v příliš mladém věku, časté a nechráněné pohlavní styky, náhodné známosti, promiskuita, účast na prostituci, sdílení vlastních erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky a sexuální styk bez ochrany mimo stabilní partnerský vztah, kde se předpokládá vzájemná věrnost. Rizikové sexuální chování může být spojeno také s dalšími problematickými faktory, jako je asociální chování, agresivita či nadměrné užívání alkoholu a drog. Výskyt pohlavních chorob je často odrazem společenských a výchovných faktorů.

6.17. Náboženská hnutí

Příloha č. 17 Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování (č.j. 21291/2010-28): Pojem „kult“ se běžně používá pro různé skupiny, nejen náboženské, které mohou vykazovat podobné rysy jako manipulace či psychický nátlak. „Sekta“ se v prevenci rizikového chování chápe jako skupina vymezující se svým ideologickým konceptem vůči širší společnosti, přičemž dochází k izolaci jejích členů a ztrátě jejich soukromí.

6.18. PAS

Poruchy autistického spektra (PAS) jsou považovány za jednu z nejzávažnějších poruch dětského mentálního vývoje. Jedná se o vrozená neurovývojová postižení, která se týkají specifické funkce mozku, a mají dlouhodobé dopady na schopnost jedince efektivně komunikovat, navazovat sociální vztahy a rozvíjet fantazii. Toto postižení má jedince po celý život a zanechává hluboké stopy v jeho chování a komunikaci s okolím. Podle informací z Metodického portálu RVP.cz jsou poruchy autistického spektra neurovývojového postižení, která se projevují narušením schopností komunikace, sociální interakce a rozvoje kreativity. Jedinci s PAS často dobře nerozumí tomu, co vnímají, slyší, nebo prožívají, což se negativně projeví na jejich chování a sociální dovednosti. Intenzita projevů PAS se může měnit během života, a ačkoli některé příznaky mohou vymizet, jiné mohou přetrvávat nebo se prohlubovat. Správná intervence a přizpůsobené prostředí může pomoci zmírnit projevy a zlepšit fungování jedince v běžném životě. Diagnóza PAS je stanovena na základě přítomnosti specifických symptomů, které mohou zobrazit svou mírou a intenzitou. Kromě toho se PAS často vyskytuje spolu s jinými poruchami, což komplikuje jak diagnostiku, tak následnou intervenci. V rámci mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10, 2016) se PAS shodují s pervazivními vývojovými poruchami, mezi které patří například dětský autismus, atypický autismus a Aspergerův syndrom.

7. Závěr

Minimální preventivní plán je nedílnou součástí celkové koncepce školy a představuje **systemový nástroj pro podporu zdravého, bezpečného a respektujícího školního prostředí**. Jeho hlavním cílem je **předcházet sociálně patologickým jevům, rizikovému chování žáků** a současně **rozvíjet pozitivní vztahy mezi žáky, učiteli i rodiči**.

Realizace Minimálního preventivního programu umožňuje škole působit **proaktivně**, nikoli pouze řešit vzniklé problémy. Díky pravidelným aktivitám, besedám, projektovým dnům, adaptačním kurzům a spolupráci s odborníky se daří **včas zachytit varovné signály chování žáků**, poskytovat podporu a vést žáky k odpovědnému rozhodování.

Preventivní činnost přispívá k:

- posílení **psychické pohody, bezpečí a důvěry** mezi žáky a pedagogy,
- rozvoji **sociálních a komunikačních dovedností**,
- zvyšování **empatie, tolerance a respektu**,
- zlepšení **školního klimatu a spolupráce ve třídách**,
- **snižování výskytu rizikového chování** (šikana, záškoláctví, závislosti, agresivita),
- podpoře **wellbeingu a duševního zdraví** žáků i zaměstnanců.

Díky preventivnímu plánu se daří **vytvářet prostředí, v němž se žáci cítí přijímání, motivováni a bezpečně**, což je základní předpoklad pro jejich úspěšné vzdělávání i osobnostní rozvoj.

V Mostě 17. 9. 2025

Vypracovala: Mgr. Irena Fleissnerová

Schválil: Ing Blažej Grznár